

Knjiga je vsebovalka domoljubja. »Navada je, pa tudi spodobi se, da vsakdo ve kaj povedati o svoji domovini, se pravi deželi in državi« (str. 65). Nadalje je tudi vsebovalka za človeka mnogih pomembnih življenjskih vodil. Vodil, kot so: »Govori malo, povej veliko!« (Str. 77.) Poudarjena misel je bila tudi značilna za Krpanovo osebnost. V življenju bodi realist. Tudi osebnost Krpana je to bila. Krpanova osebnost, ki je črpala svojo moč, samozavest, modrost iz navezanosti na domači kraj. Za človeka je zelo pomembno, kako zori, raste, kako oblikuje svoje značajске poteze. Tudi Krpan je zorel in rasel pri soočenju z dvornimi krogi, z dvorno hierarhijo. Svoj ugled si pridobiva človekova osebnost s svojimi dejanji. Tudi osebnost Martina Krpana si je pridobivala svoj ugled s svojimi dejanji. Človekovi logiki sta lahko kmečka in akademska. Prva je lahko zelo preprosta, druga zelo zapletena spričo svoje perfekcionističnosti. Spletke so vselej nevarne. Tudi Krpan se je znašel med številnimi dvornimi spletkami. Cesarstvo je center moči, življenje tistih, ki krojijo življenje, sami pa žele priti na sam vrh oblastne piramide.

To je le nekaj pomembnih poudarkov kakovosti, ki jih vsebuje avtorjevo delo. Upam, da sem bila v svojem prikazu dovolj prepričljiva, da je delo smotrno vzeti v roke za premišljeno strokovno branje. Kot že izpostavljeno, bi želela, da o njem še posebej razmišljajo učiteljice in učitelji družboslovja. Ter s svojimi razmisleki dinamizirajo svoje ustvarjalno pedagoško delo.

Alojzija Židan

Frank Bünning, *The transformation of Vocational Education and Training (VET) in the Baltic States – Survey of Reforms and Developments*, Dordrecht, Springer, Bonn, UNESCO-UNEVOC – International Centre for Technical and Vocational Education and Training, 2006, *Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, letnik 4, 173 str.

Knjiga *The transformation of Vocational Education and Training (VET) in the Baltic States – Survey of Reforms and Developments* je del zbirke z naslovom *Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, ki jo izdaja UNESCO-UNEVOC – Mednarodni center za tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje v Bonnu v Nemčiji, le-ta pa dopolnjuje zbirko *International Handbook of Technical and Vocational Education and Training*. Obe zbirki se skupaj s številnimi drugimi publikacijami uvrščata v *Mednarodno knjižnico poklicnega in tehničnega izobraževanja – International Library of Technical and Vocational Education*.

Knjiga *Transformacija poklicnega izobraževanja in usposabljanja v baltskih državah – Pregled reform in razvoja* se skuša soočiti z mnogimi izzivi, ki jih je nekaterim državam prinesel vstop v Evropsko unijo. Litva, Latvija in Estonija so v EU pristopile istočasno kot Slovenija, 1. maja 2004, prav tako pa se skupaj

z njimi uvrščamo v skupino tranzicijskih držav, zato so njihove izkušnje za nas zanimive. Baltske države so (tako kot ostale) s pristopom v Unijo pričele sodelovati v kopenhagenskem procesu, v politiki evropskega poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU) jim je bila posvečena posebna pozornost in v tej knjigi so reforme poklicnega in strokovnega izobraževanja (PSI) ter njegovih struktur kritično ovrednotene.

Knjiga je razdeljena na štiri tematske sklope: 1. Evropska dimenzija poklicnega izobraževanja in usposabljanja, 2. Poklicno izobraževanje in usposabljanje v baltskih državah, 3. Izobraževanje učiteljev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju v baltskih državah in 4. Mednarodno sodelovanje v programih visokošolskega in podiplomskega poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Uvodni prispevek iz prvega sklopa avtorice Nore Butter z berlinske univerze Humboldt (*Visoko izobraževanje v Evropi na pragu 21. stoletja*) vrednoti bolonjski proces predvsem skozi nemško izkušnjo. Proces je Nemčiji prinesel predvsem decentralizacijo visokošolskega prostora. Avtorica pa njegove pretežno negativne učinke povzame z ocenami: različne univerze so sprejele različne koncepte posameznih bolonjskih stopenj in njihovih diplom ter so posledično medsebojno po zahtevnosti in usposobljenosti, ki jo nudijo, skorajda neprimerljive; študentje množično zaključujejo študij in se zaposlujejo po prvi stopnji; akademski prostor se je preveč zbirokratiziral; nedotaknjena ostajajo vprašanja poučevanja in raziskovanja, finančni vidiki visokega šolstva ter podpiranje mlade generacije raziskovalcev ... Posledično so obeti, da bi se iz tega vzpostavil pravi skupni evropski visokošolski prostor, zelo slabi.

Drugi članek iz prvega sklopa, delo S. Budera in F. Bünninga (*Lizbona, Bruges, Kopenhagen: Mejniki na poti k evropskemu sektorju PIU – Kritična analiza trenutnega stanja*), povleče vzporednice med kopenhagenskim procesom, procesom, ki vodi k večji preglednosti in učinkovitosti PIU, ter bolonjskim procesom, poleg tega pa večkrat slišani razlagi koncepta kopenhagenske deklaracije doda kritično analizo dogajanja na področju celotne Evrope od leta 2002 naprej, kjer izpostavi predvsem: premajhno mobilnost v PIU, pomanjkanje kvalificiranih učiteljev in mentorjev (pri usposabljanju) ter nenaklonjenost vključevanju v vseživljenjsko učenje. Analizo v zaključku usmeri še v baltske države, za katere ugotavlja, da so kmalu po osamosvojitvi (leta 1990) spoznale, da so zaradi svoje majhnosti ter z njo povezane nujnosti po zagotavljanju mobilnosti delovne sile zavezane k močnemu sodelovanju tudi na področju PIU. Leta 1998 so Litva, Latvija in Estonija podpisale sporazum o tovrstnem sodelovanju in vzpostavitvi skupnega izobraževalnega prostora na višji sekundarni stopnji izobraževanja in poklicnega izobraževanja vse do visoke stopnje. Zaradi razvoja svojega sistema v skladu z evropskimi pričakovanji vse tri države razpolagajo z ugodnimi poklicnimi kvalifikacijami, vendar pa se kljub reformam soočajo tudi z velikimi problemi in izzivi, sploh glede zadržkov za nadaljnji razvoj PIU ter trenutno prenizkega ugleda PIU, kar se v baltskih državah posebej odraža v pomanjkanju ustreznih kadrov.

S temi in sorodnimi problemi PIU se v drugem sklopu spopadajo T. Annus, K. Jõgi in L. Tilmanis (v prispevku *PIU v Estoniji, Procesi reforme in tendence*), A. Lanka in E. Mūrenieks (*PIU v Latviji: Problemi in rešitve*) ter R. Laužackas in E. Danilevičius (*PIU v Litvi: Procesi reforme in tendence*). Na to se navezujejo prispevki tretjega sklopa: *Položaj poklicnega izobraževanja učiteljev v Estoniji* (R. Liivik), *Reforma izobraževanja učiteljev v PIU v Latviji* (M. Apsite) ter *Razvoj strategije poklicnega izobraževanja učiteljev v Litvi: Izzivi, realnost in rešitve* (K. Pukelis in R. Laužackas). Glavne teme zgornjih prispevkov lahko strnemo takole: politične, gospodarske in socialne spremembe v vseh treh državah v zadnjem desetletju in pol in njihov vpliv na PSI; slab ugled PSI, ki je delno podedovan iz sovjetskega obdobja in ga s težavo premagujejo; potreba po dodatnih analizah in študijah vseh dimenzij sistema PSI, da bi bili sprejeti ustrezni nadaljnji ukrepi; razdrobljenost PSI na pristojnosti različnih ministrstev in negativne posledice le-tega; potreba po dodatnem usposabljanju učiteljev v PSI (ukvarjajo se z zapuščino nekdanjega neustreznega izobraževanja oz. izobrazbenih zahtev za učitelje – za prihodnost si zadajajo naloge vzpostaviti specialne didaktike predvsem tehničnih predmetov [v Litvi npr. 70 odstotkov učiteljev v PSI nima pedagoške izobrazbe]); zahteve po večji vpletenosti socialnih partnerjev v oblikovanje PSI; izboljšanje poklicnega svetovanja; ustanavljanje raziskovalnih inštitutov za PSI; potreba po razumevanju PSI širše od zgolj priprave na poklic; začetnemu PSI umanjajo predvsem: dosleden, homogen, koherenten, centraliziran menedžment PSI in izkušnje z zakonitostmi tržne ekonomije ...

Zaključni del knjige se dotakne *Internacionalizacije in sodelovanja v visokem šolstvu: multi-nacionalni magistrski program v PIU* (G. Bellamy in F. Bünning). Z namenom razširjanja struktur PSI in podpore gospodarskemu napredku v baltskih državah je bil vzpostavljen mednarodni magistrski študijski program na področju PSI, študentje pa v štirih semestrih študirajo izmenoma v Nemčiji in Angliji.

G. Badley sklene razprave s prispevkom *Razvijanje globalno kompetentnih univerzitetnih učiteljev*, v katerem z željo po mednarodno kompetentnih univerzitetnih učiteljih navaja strah pred nevarnostmi »intelektualnega imperializma« in se pri tem zavzema za »etnografski pristop«, ki bi omejil vplive prevlade zahodnega razmišljanja in kulture ter tako preprečil evrocentrični kulturni in akademski imperializem.

Kaj se lahko kot tranzicijska država naučimo iz baltske izkušnje? Tudi pri nas je bil napredek uresničevanja kopenhagenskih smernic ocenjen in ovrednoten v več dokumentih. Storili bi lahko več, kot smo, saj nas navsezadnje preteklost v poklicnem in strokovnem izobraževanju bremeni nekoliko manj kot baltske države. Predvsem je bil na področju evropskih procesov v PSI po izidu te knjige storjen še en pomemben korak: predhodnima maastrichtskemu (2004) in helsinškemu (2006) komunikeju o napredku uresničevanja kopenhagenskih smernic je novembra 2008 sledil še bruegeski komunike; na podlagi njegovih

priporočil in prednostnih nalog bomo lahko tako mi kot baltske države dodatno sledili v Kopenhagnu zadanim nalogam. Morda se bomo tako za spoznane lažje soočali z izzivi, ki jih posodobitev poklicnega izobraževanja postavlja pred nas.

V uvodu predstavljena nemška bolonjska izkušnja pa je za nas ravno tako zanimiva tudi z vidika naših neuspehov in odprtih vprašanj slovenske visokošolske prenove.

Zainteresirani bralci tako knjige kot celotne zbirke so bržkone oblikovalci javne politike izobraževanja, praktiki, raziskovalci, učitelji, izobraževalci učiteljev, študentje ter sodelavci drugih področij, ki sooblikujejo in so zainteresirani za poklicno in tehnično izobraževanje.

Ostali naslovi v zbirki so: *Vocationalisation of Secondary Education Revisited* (2005), *Meeting Basic Learning Needs in the Informal Sector: Integrating Education and Training for Decent Work, Empowerment and Citizenship* (2005) ter *Training for Work in the Informal Micro-Enterprise Sector: Fresh Evidence from Sub-Saharan Africa* (2006).

Polona Kelava